

בס"ד

ערב שבת קודש

עלון דו שבועי

ענג שבת

פרשת: ויגש - ויחי

ג' בטבת ה'תשע"ד
(06.12.2013)

עלון מס' 6 (1104)
(שנה עשרים ושמונה)

מועדי השבת ויגש ער"ש מוצ"ש

י-ם	17.15	16.00
ת"א	17.16	16.14
ח'פה	17.14	16.03
ב"ש	17.18	16.18
אילת	17.16	16.11

זמני היום והלימודים היומיים:	
משבת ויגש - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.56 - 4.52
זמן הנחת תפילין	5.26 - 5.22
הנץ החמה (מישור)	6.33 - 6.29
הנץ החמה (הנראה)	6.39 - 6.34
ס"ז ק"ש מג"א	8.15 - 8.12
חצות היום	11.36 - 11.32
מנחה גדולה	12.06 - 12.03
שקיעת החמה	16.37 - 16.36
צאת הכוכבים ב'	17.27 - 17.26

דף יומי: יומא כט - לה
מועדי השבת ויחי

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	17.17	16.01
ת"א	17.18	16.15
ח'פה	17.16	16.04
ב"ש	17.20	16.19
אילת	17.18	16.12

זמני היום והלימודים היומיים:	
משבת ויחי - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.00 - 4.57
זמן הנחת תפילין	5.30 - 5.27
הנץ החמה (מישור)	6.38 - 6.34
הנץ החמה (הנראה)	6.43 - 6.39
ס"ז ק"ש מג"א	8.19 - 8.16
חצות היום	11.39 - 11.36
מנחה גדולה	12.09 - 12.06
שקיעת החמה	16.39 - 16.37
צאת הכוכבים ב'	17.29 - 17.27

דף יומי: יומא לו - מב

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.
לדוגמה: "זמן שקיעה מחר בטבריה"
את העלון ניתן למצוא באתר
www.yeshiva.org.il
וגם בצורה מודפסת בקטגוריית עלוני שבת
ב"מבצע יהודי" www.moreshet.co.il
יו"ר העמותה והעורך ער"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלוד 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smulady@netvision.net.il
דפוס: אקסטרה פרינט 1700-50-54-50

סוד הגאולה באחדותנו!

(א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר קרא אֲתָכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:
(ב) הִקְבְּצוּ וְשִׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם:
כתוב במדרש ב"ה ויחי, פר' צח:

אלעזר בן אחיז אמר מכאן זכו ישראל לקריאת שמע, בשעה שהיה יעקב אבינו נפטר מן העולם קרא לשנים עשר בניו אמר להם שמעו אל ישראל שבשמים אביכם שמא יש בלבכם מחלוקת על הקדוש ברוך הוא א"ל (דברים ו) שמעו ישראל אבינו כשם שאין בלבך מחלוקת על הקדוש ברוך הוא, כך אין בלבנו מחלוקת אלא ה' אלהינו ה' אחד אף הוא פירש בשפתיו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

יעקב חושש ש"ו מזרעו יתפתח מי מבניו בדרכו של אחיז עשו או דודו ישמעאל, שלכאורה זה המשך טבעי לאבותיו. ומעמיד זאת למבחן, והבנים עונים לו ה' א-לוקינו, ה' אחד = כלנו מאוחדים באמונה שהנחלת לנו! כלנו קדושים וטהורים כמוך!
נשים לב לביטויים המופיעים בכתוב: "האספו", "הקבצו ושמעו"! שיש בהם הדגשה יתירה מצד יעקב שבניו יאזינו היטב בשעת הפרידה הזו, לציווי לשמור על הליכוד המשפחתי, מתוך דבקות באמונה בה', שזה יהווה סוד הקיום הנצחי של עם ישראל.

מהי הצוואה שמצוה יעקב לבניו? - מגדיר אותה יפה הרש"ד הירש:
הקבצו ושמעו! על שתי מלים אלה של אבינו הנוטה למות, עומדת כל ההיסטוריה היהודית עד לאחרית הימים. מבחינה חומרית הרי אתם בני יעקב, מיעוט חסר אונים. אך דוקא מפני שאתם מיעוט חסר אונים, - "הקבצו", **היו מאוחדים, התגבשו לעם אחד**, אל תתפוררו, **כוחכם באחדות**, ב"קבוץ"; ועוד: שמעו בני יעקב - רק כך יוכלו גם המעטים החלשים לחול ניצחון על הרבים הגיבורים. רק בכוח הרוח וה"שמיעה", בכוח ההתמסרות לערכי הרוח, כעומק הוראת מזה לו - "שמע" הוא ה"צמא" הרוחני - שאבו **שתו ברצון ממעיני הרוח!** הנה זו צוואת יעקב אבינו. "אחדות ורוח", באלה הוא רואה את כוח בניו וחייהם. ועוד: משיתעורר בכם הצמאון לערכי הרוח, **אל תהיו צמאים אלא למסורת ישראל אביכם**: "ושמעו אל ישראל אביכם"! השתיה ממעיני הרוח היהודית ורגש האחדות והליכוד, אלה הם דברי הצוואה של יעקב; וכך תזהירונו עוד הנבואה האחרונה: "האמת והשלום אהבו" (זכריה ח, ט).

והנה במדרש ב"ר פרשה צח, למדנו שיעקב מגלה לנו את סוד הגאולה העתידה: להיות עם מאוחד, באגודה אחת, ללא מחלוקות, וז"ל:

ורבנן אמרי צוה אותן על המחלוקת אמר להון תהיו כלכון אסיפה אחת, הה"ד (יחזקאל לז) ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו וגו' לבני ישראל וגו', חבירו כתיב **נעשו בני ישראל אגודה אחת, התקינו עצמכם לגאולה מה כתיב אחריו ועשיתי אתכם לגוי אחד וגו'**, לצערנו עדיין לא הגענו בשלב זה של אתחלתא דגאולה לדרגה זו של אחדות, והמחלוקות קורעות את העם היושב בציון, והתופעה של שנאה הולכת וגוברת חלילה, וקיימת תחושה של התרחקות מהקץ. אולם מקובלים אנו שאם "עת צרה היא ליעקב - ממנה יושע" עלינו להשתדל לטפח את האהבה לזולת, לכל יהודי באשר הוא, ולקדש שם שמים בכל הליכותינו ומעשינו, וליישם בחיי יום יום שלנו את הייעוד האלוהי להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש".

הרב **גדעון פרי** - רב אזורי אלון שבות גוש עציון

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' דב בן אשר זליג זינגר זצ"ל, נפטר ב-י"ג בטבת ה'תשס"ה. יהי זכרו ברוך!	העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' יהודה אברהם בן יעקב אליעזר פלדמן ז"ל, נפטר ב-ח' בטבת תשמ"א. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ
ד"ר **אריה עזריאל אלקון** ז"ל,
נפטר ב-ט"ז בטבת תשל"ג. יהי זכרו ברוך!

מזרין העסקים לנופש ולצרכנות דתית

דפי שופר חפשו

דפי שופר

מחליפים רכש וציוד לשיבה או למוסד? ✓

בונים בית כנסת או מרהטים מחדש? ✓

מארגנים נופש, אירוע או שמחה? ✓

דפי שופר ■ טל. 03-9678555 ■ דוא"ל: sfr@bezeqint.net ■ www.dapeshofar.co.il

דתי פיג' לעסקים:
קידום עסקים באינטרנט בתקציב של כוס קפה
לפרטים: 072-2400300

דתי פיג' - פורטל העסקים המוביל לציבור הדתי
מה שמתאים לך בקליק
עסקים, שירותים ובעלי מקצוע חבילות נופש, מלונות וצימרים חתונה, שבת חתן, אטרקציות ועוד.

אילן יוחסי

בעיצוב הגיגי ומפואר לשמהות משפחתיות

אילן יוחסין משפחתי בגודל 50x70 ס"מ לברובת מצווה, חתונה וברית מילה

- ידגיש התוכן המשפחתי של האירוע
- יחזק הקשר בין ענפי המשפחה
- יציג לחוגגים ואורחיהם את המסורת המשפחתית המפוארת לדורותיה

האילן המשפחתי כולל מציאת מקור שם המשפחה ושורשיה ההיסטוריים.

1,350 ₪

- מקור המשפחה מתבסס על מחקרי עם הויכוח
- האילן מכיל עד 50 אנשים
- החומרים אודות אנשים יתקבלו מהלקוח
- המחיר כולל מע"מ
- הספקה באזור המרכז בלבד
- הדפסה על קנואוס בתוספת 200 ₪

לפרטים נוספים, טל: 03-6094349
thegenerations@amhazikaron.org
www.thegenerations.info

דיני השבוע ומנהגיו

שבת פרשת ויגש

הפטרה: "ויהי דבר ה' אלי" (יחזקאל לו, טו).

יום שישי – עשרה בטבת, תענית ציבור.

תחילת הצום עם עלות השחר: ירושלים 4:54, תל-אביב 4:56, חיפה 4:56, הגולן 4:54, באר שבע 4:55, אילת 4:52.

סיום הצום: ירושלים 16:59, תל-אביב 16:55, חיפה 16:55, הגולן 16:52, באר שבע 17:00, אילת 17:00.

היום שבו החל המצור של נבוכדנצר השני מלך בבל על ירושלים, שהסתיים בחורבן ממלכת יהודה, ירושלים וחורבן בית המקדש הראשון. היום נקבע כאחד מארבעת הצומות על חורבן ירושלים ביחד עם צום גדליה, שבעה עשר בתמוז ותשעה באב.

הרבנות הראשית לישראל קבעה את יום עשרה בטבת, גם כיום הקדיש הכללי לזכר הנפטרים והנרצחים בשואה שיום מותם לא נודע. מצינו חומרה מיוחדת בצום עשרה בטבת, שאין בצומות האחרים, אפילו לא בצום תשעה באב. בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תק"ג סעיף ג) פסק: "כל ד' צומות הללו אם חלו להיות בשבת, נדחין לאחר השבת".

הבית יוסף על הטור בסימן תק"ג: עשרה בטבת משונה משאר תעניות. שאפילו אם היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר. בכל הצומות מירש הנביא את החדוש: "צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי" (זכריה ח, יט) – וחכמים קבעו היום בחדוש. מה שאין כן לגבי עשרה בטבת, שנאמר בו מפורש (יחזקאל כז, א-ב): "ויהי דבר ה' אלי... בעצם היום הזה". (מנחת חינוך מצוה שא. וראה אור שמח הל' תענית פ"ה ה"ו ויחידושי הגר"ח ראש השנה י"ח, ב). אמנם בסדרי הזמנים בלוחות שלנו, שאין מקדשים את החדוש על פי הראיה, אין יום עשרה בטבת חל בשבת, אבל בספר אבודרהם (סדר תפלת התעניות) כתב: "וחילוק יש ביניהם, שארבעת הצומות הם נדחין לפעמים כשחלו בשבת, חוץ מעשרה בטבת, שאינו חל לעולם בשבת... ואפילו היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בו 'בעצם היום הזה' כמו ביום הכפורים (ויקרא כג, כח-ל).

רבי יהונתן אייבשיץ הסביר ביערות דבש (ח"א דרוש ב') ע"פ האבודרהם, שעשרה בטבת הוא "יום הרע אויב בקודש לצור על עיר, ויום שהוא קשה לישראל למאד יותר מיום חורבן הבית, כי ט' באב אינו דוחה שבת, ואילו י' טבת דוחה שבת כמו יום הכפורים. ומזה מופת כי צרה גדולה היתה, וכל התחלות קשות, וכיון שכבר הותרה הרצועה מלמעלה לצור על עיר, כבר אח"כ היתה הדרך כבושה לפני אויבי עמו לעשות כאשר זממו בעונות הרבים".

עשרה בטבת – צום ביום שישי – הלכה למעשה:

- א. תחילת הצום, ביום שישי בעלות השחר.
- ב. שחרית כמו בכל צום. הש"ץ אומר "עננו" בין "גואל" לרפאנו". אבינו מלכנו. קריאת התורה: ויחל, סליחות לפי המנהגים. בשחרית ובמנחה תפילת אזכרה לחללי השואה, כתקנת הרבנות הראשית לישראל.
- ג. מנחה קוראים בתורה ויחל. הפטרה: דרשו ה' בהמצאו. במנחה גדולה אין הכהנים עולים לדוכן, אם מתפללים מנחה קטנה, בערך משעה 14:35 והלאה, הכהנים עולים לדוכן.
- ד. בגלל שיום שישי אין אומרים במנחה אבינו מלכנו ואין אומרים תחנון.
- ה. במנחה – הש"ץ אומר 'עננו' בין גואל לרפאנו, והיחידים אומרים 'עננו' ב'שומע תפילה'.
- ו. מתפללים קבלת שבת וערבית, כרגיל, ושוררים את הצום בקידוש של ליל שבת.
- ז. מדליקים נרות שבת כרגיל.
- ח. מותר לצחצח שיניים.
- ט. מי שלא מתקלח בדרך כלל בצום, הפעם, חובה להתקלח לכבוד שבת.
- י. קהילות המקיימות דבר תורה בערב שבת, כדי להימנע מטרחה דיציבורא בהארכת הצום עדיף לדחות את דבר התורה לתפילה בבוקר.

עננו וקריאת התורה בתענית

אם התענית יוצא בימי שני או ביום חמישי שהם מהימים שקוראים בהם בתורה, קוראים בו 'יחל' אף כשיש ששה מתענים (ולא צריך עשרה); ואם 6 מתענים – קוראים בפרשת השבוע. ראה משנה ברורה ס' תקסו, ס"ק יד.

'יחל' (כ"י תשא" במצוא' (שעיהו נה, ה). במנחה 'דרשו ה' בהמצאו' (שעיהו נה, ה).

יש לדעת, כי ברכת 'העונה בעת צרה' ('עננו') וקריאת התורה בתענית ציבור נתקנה לציבור של מתענים, עשרה, דווקא (ראה ביאור הלכה ס' תקסה ד"ה 'שאי אפשר'), אבל כשאין עשרה מתענים אין ש"ץ קובע ברכה לעצמה ואין קוראים בתורה. אבל ש"ץ אומר 'עננו' בברכת 'שומע תפילה' בלי חתימת הברכה. ולגבי 'עננו' עם ברכת 'העונה בעת צרה' – בצום עשרה בטבת, שהוא מדברי קבלה, קובע ש"ץ ברכה לעצמה גם כשיש שבעה מתענים.

כשאין ש"ץ אלא מי שאינו מתענה, הריהו אומר 'עננו' ב'שומע תפילה' בלי חתימת הברכה, אך אינו אומר 'ביום צום תעניתנו', אלא 'ביום צום התענית הזה'.

עשרה בטבת – יום הקדיש הכללי

יום עשרה בטבת נקבע על ידי הרבנות הראשית לישראל כ"יום הקדיש הכללי לזכר קדושי השואה", ויום היארצייט – הזכרון לזכר נפטרים והנרצחים שיום מותם לא נודע. ביום כ"ז בססלו תש"א קיבלה הרבנות הראשית את ההחלטה ליום הקדיש הכללי: "יום העשירי בטבת נקבע על דינו, ליום השנה לקהילות ישראל – אנשים נשים וטף – שניספו בהמוניהם באכזריות, בידיה הטמאות של המפלצת הנאצית בגרמניה; ועשן הכבשנים, שבהם עלו על המוקד, כיסה עליהם ועל יום פקודתם. לאלה מיליוני החללים, שאין סמוכים לקביעת יום מותם, יום זה קודש לזכרם ולעילוי נשמותיהם הזכות והטהורות. דינו של יום זה, יום העשירי בטבת, לבניהם ולקרוביהם, כדינו של יום המיתה – לאמירת קדיש, ללימוד משניות ולהדלקת אור נשמה. ולכל יהודי באשר הוא שם, קדוש היום הזה לזכר רבבות בתי אבות והמשפחות שנשמדו כליל ללא השאר שריד ופליט; וגואלם הוא בית ישראל כולו. ועל כל אחד להדליק בליל זה אור לעשירי בטבת, נר נשמה בביתו, ומי שאין הוריו בחיים ישתתף באמירת קדיש בציבור.

שבת פרשת ויחי

הפטרה: "ויקראו ימי דוד" (מלכים א' ב, א).

יום חמישי, ט"ז בטבת – יום ראשון למנהג תענית שובב"ם.

שובב"ם ת"ת

ראשי תיבות של פרשיות השבועות הבעל"ט: שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים (תרומה תצוה) שבהם קוראים על גלות מצרים. מנהג יראים, חסידים ואנשי מעשה, שבשנה מעוברת שהחורף שלה ארוך בחדש אחד יותר מבשאר השנים מתענים בכל יום חמישי מן השבועות שקוראים בהם את הפרשיות שובב"ם ת"ת. ועיקר מה שהם מתענים הוא, שיפרו ישראל וירבו ולא תפיל אשה עוברת, לכן קבעו התעניות ביום חמישי שנבאר בו הדגים ונאמרה בהם הברכה "פרו ורבו" ובהם מברכים תמיד "וידגו לרוב".

סדר התעניות מתחיל בפרשת שמות שבה כתוב: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ", ונגמר בפרשת תצוה שהוא גמר הציון על מלאכת המשכן שעל ידו הקב"ה שוכן בתוך בני ישראל וע"י שכירת כבודו הם מתברכים.

דין תעניות אלו כדין תעניות יחיד אבל אינן צריכות קבלה בשעת המנחה של היום הקודם כיון שהתעניות קבועות להם בכל שנות העיבור ואעפ"י שתחילת התקנה לא הייתה אלא לשנה מעוברת בלבד כבר נהגו גם בשנים פשוטות מתענים אך חוץ מבפרשיות תרומה ותצוה.

לא מתענים בראש חודש ולא בט"ו בשבט, ואם הם חלים בימי חמישי דוחים התענית לשבוע שקוראים בו פרשיות ויקהל פקודי, ולא לפרשת כי תשא שיש בו מעשה העגל והוא קטגוריה על ישראל, ואין עושים קטגוריה בשעת קטגוריה (מספר התודעה ל"אליהו כי טוב").

תפילה רהוטה

עננו

תפילה שמוסיפים בתענית צבור בתפילת שמונה עשרה. הש"ץ אומרה בין ברכת 'גואל' לברכת 'רפאנו', ואומר אותה כברכה לעצמה, בתפילת שחרית ומנחה. היחיד כולל אותה בברכת 'שומע תפילה'. לפי האשכנזים יחיד במנחה, ואינו אומרה בשחרית, שמא לא יוכל להתענות ונמצא שקרן בתפלתו. הש"ץ אומרה בשחרית, מפני שלא יתכן שלא יהיה לפחות אחד מהקהל שיתענה. לפי יהודי תימן וחלק מהספרדים אומרים אותה גם בערבית שלפני הצום.

נוסח התפילה

תפלת עננו נקראת 'תפלת תענית' (תענית יא: יג). יש שנייו נוסחאות בין אשכנזים, ספרדים ונוסח הרמב"ם.

נוסח האשכנזים

עֲנֵנו ה' עֲנֵנו בְּיוֹם צוּם תְּעִינֵנוּ כִּי בְּצָרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ. אֵל תִּפְּרֹן אֶל רִשְׁעֵנוּ. וְאֵל תִּסְתֵּר פְּנֵיךָ מִמֶּנּוּ. וְאֵל תִּתְעַלֵּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. הִיָּה נָא קְרוֹב לְשִׁוְעֵתֵנוּ. יְהִי נָא חֶסֶדְךָ לְנַחְמֵנוּ.

טָרְם נִקְרָא אֱלֹהִים עֲנֵנוּ. כְּדָבָר שֶׁנֶּאֱמָר וְהִיָּה טָרְם קְרָאוּ וְאֵנִי אֶעֱנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֵנִי אֲשַׁמְעֵם. כִּי אֵתָּה ה' הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה. פוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה:

(בַּחזרת הש"ץ): בְּרוּךְ אַתָּה ה'. הָעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָה:

נוסח הספרדים ופרס

עֲנֵנו אֲבִינוּ עֲנֵנו בְּיוֹם צוּם הַתְּעִינֵנוּ הַזֶּה כִּי בְּצָרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ. אֵל תִּפְּרֹן לְרִשְׁעֵנוּ וְאֵל תִּתְעַלֵּם מִלְּכֵנוּ מִבְּקִשְׁתֵּנוּ. הִיָּה נָא קְרוֹב לְשִׁוְעֵתֵנוּ.

טָרְם נִקְרָא אֱלֹהִים אֵתָּה תְּעִנֶנּוּ. נְדַבֵּר וְאַתָּה תִּשְׁמָע, כְּדָבָר שֶׁנֶּאֱמָר וְהִיָּה טָרְם קְרָאוּ וְאֵנִי אֶעֱנֶה. עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֵנִי אֲשַׁמְעֵם.

כִּי אֵתָּה ה' פוֹדֶה וּמַצִּיל וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה: בְּרוּךְ אַתָּה ה'. הָעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת צָרָה:

נוסח תימן

עננו ה' אלוהינו עננו, ביום צום התענית הזה, כי בצרה גדולה אנחנו אל תסתור פניך ממנו ואל תעלם אונך משמוע תפילתנו והיה קרוב לשווענו. טרם נקרא ואתה תענה, טרם נדבר ואתה תשמע. כדבר שנאמר: והיה טרם יקרא ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע. (בַּחזרת הש"ץ מוסיפים: כי אתה עונה בכל עת צרה וצוקה, פודה ומציל מכל צרה. ברוך אתה ה' העונה בעת צרה).

נוסח איטליה

עננו ה' עננו, ביום צום תעניתנו, כי בצרה גדולה אנחנו, ואל תעלם אונך משמוע תפילתנו ואל תעלם (נוסח אחר: תתעלם) מבקשתנו. היה נא קרוב לשווענו (נוסח אחר: לשווענו). טרם נקרא אתה תענה, כדבר שנאמר: והיה טרם יקרא ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע. כי אתה פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה. (בַּחזרת הש"ץ מוסיפים: ברוך אתה ה' העונה בעת צרה ומושיע).

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' אליהו חיים כהן ז"ל, נפטר בעשרה בטבת תשל"ב. יהי זכרו ברוך!

מקום בפרשה יהושע לביא – מדרוך טיולים

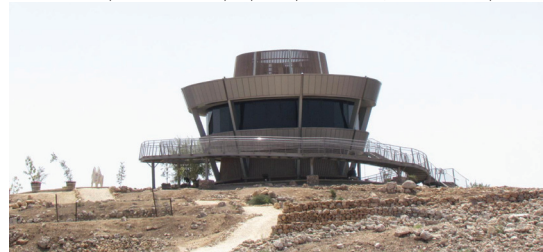
עד כי יבוא שילה

"וַיִּזְכַּר עַל צִוְּאֵי בְּנֵימִן אַחִיו וַיִּבְכֶּה וַיִּבְנִימֵן בְּכַה עַל צִוְּאֵיו" (בראשית מה ד). "על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב... על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב" (רש"י).

בית המקדש שבירושלים נפל בחלקו של בנימין (למרות שירושלים לא נתחלקה לשבטים), שילה נפלה בחלקו של יוסף (אפרים). אך בתלמוד (בבלי זבחים ק"ח): כתוב "בשילה מקומות שרתה שכינה על ישראל: בשילה, נוב וגבעון, ובית עולמים, ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין, שנאמר (דברים לג): חופף עליו כל היום, כל חפיפות לא יהו אלא בחלקו של בנימין". המהרש"א ישב את הסתירה באומרו ששילה היתה עיר מובדלת, כלומר עיר בנימינית בתוך נחלת אפרים, תופעה די נפוצה בנחלות השבטים.

פרק זמן לא מבוטל עמד המשכן בשילה, 369 שנים. בניגוד למשכן של ימי המדבר שהיה עשוי מקירות עץ, היה זה של ימי שילה בנוי אבן ורק תקרתו עטויה יריעות, מעין קבוץ-למחצה.

משכן שילה חרב בעקבות מלחמת אפק ונפילת הארון, אך לא בגלל ההפסד במלחמה אלא בגלל המצב הרוחני הירוד ששרר בו. בשני מקומות מצביע המקרא על מצב זה (תהלים עח) "שמע אלהים ויחננו וימאס מאד בישראל, ויטש משכן שלו אהל שכן באדם", (רמיהו ז) "המערת פריצים היה הבית הזה אשר נקרא שמי עליו בעיניכם גם אנכי הנה ראיתי נאם ה'. כי לנו נא אל מקומי אשר בשילו אשר שכנתי שמי שם בראשונה וראו את אשר עשיתי לו מפני רעת עמי ישראל". אך גם בהיותו על מכונו שונה היה מהמקדש בכמה קטגוריות הלכתיות (מעשר שני וקדשים קלים נאכלין בכל הרואה, מותר להקריב קרבן יחיד בבמה קטנה).

מגדל הרואה

שילה חרבה ותילה קיים. השם השתמר בפי הערבים סילון, ובמצאים בשטח. חומות העיר הכנענית נחשפו בחפירה, כמו גם מחסנים ובהם קנקני שפת צווארון האופייניים לתקופת ההתנחלות.

במאה ה-14 ביקר בשילה ר' אשתורי הפרחי אך סירב לעלות על התל, באומרו שהוא "מקום מזבח, ועדין הקדושה שורה עליו", דעה הלכתית יחידאית. בדרום האתר מבנה (בית כנסת?) שמכונה בשם קובת א-סכינה, כיפת השכינה. במרכז מסגד וכנסייה ביזנטית שהשם שילה השתמר על רצפת הפסיפס שלה.

בצפון התל, מעט נמוך מהפסגה (בין כתפיו?), נחשף משטח שחלקו חצוב בסלע, שמידותיו הולמות את השטח הדרושי להקמת משכן. בימים אלו פועלות בשילה שלש משלחות ארכיאולוגיות מקבילות, והמצאים רבים ומרתקים. חלקם נמצא עדין בשלב השאלה, התשובות ינתנו לאחר מחקר מעמיק.

לאחרונה נחנך בו מגדל הרואה ובו מיצג המספר את תולדות הישוב המקראי, ובחופשות נערכות במקום הפעלות תנ"כיות.

העלון מוקדש לזכר ולע"נ ר' יצחק משה קרוטהמר ז"ל, מטבריה, נפטר ב"ז בטבת תשמ"י. יהי זכרו ברוך!